

Bryssel, 11. lokakuuta 2024
(OR. en)

14450/24

ELARG 131
COEST 554
CODEC 1931
CADREFIN 148
FIN 899
ECOFIN 1137
BUDGET 60
POLGEN 131

SAATE

Lähetäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	10. lokakuuta 2024
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2024) 470 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Tiedonanto Moldovan kasvusuunnitelmasta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2024) 470 final.

Liite: COM(2024) 470 final

Bryssel 9.10.2024
COM(2024) 470 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Tiedonanto Moldovan kasvusuunnitelmasta

JOHDANTO

Euroopan unionin (EU) laajentumispolitiikka on edelleen keskeisen tärkeää rauhanomaisen, vakaan, vahvan ja yhtenäisen Euroopan turvaamiseksi ja edistämiseksi. Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota osoittaa jälleen kerran, että tämä politiikka edellyttää määrätietoista geostrategista panostusta. Moldovan tasavallan, jäljempänä 'Moldova', täysjäsenyys on EU:n poliittisten, taloudellisten ja turvallisuusasetusten mukaista. Se on suora vastaus moldovalaisten Eurooppaan suuntautuviin pyrkimyksiin ja auttaa tukemaan vakaata ja kukoistavaa demokratiaa, parantamaan heidän taloudellista ja sosiaalista asemaansa ja lopulta luomaan turvallisemman, rauhallisemman ja vauraamman tulevaisuuden. EU:n on nyt annettava Moldovalle tarvittavaa tukea uuden kasvusuunnitelman avulla, jotta Moldova voi EU:hun liittyvien uudistusten pohjalta nopeuttaa kestävä ja osallistavaa talouskasvuun ja liittymisprosessiaan.

Moldovan lähentyminen EU:n sisämarkkinoihin alkoi vuonna 2014, kun EU:n ja Moldovan assosiaatiosopimus¹, johon sisältyi pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue, tuli väliaikaisesti voimaan. Itäistä kumppanuutta koskevan talous- ja investointisuunnitelman² kautta EU on yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa mobilisoinut jo 1,6 miljardia euroa julkisia ja yksityisiä investointeja Moldovan lippulaivahankkeisiin. Talous- ja investointisuunnitelma on ollut keskeisessä asemassa investointien edistämisessä kriittisillä aloilla, kuten yhteyksien toimivuudessa, energiatehokkuudessa, liiketoiminnan kehittämisessä ja kilpailukyvyssä. Covid-19-pandemia ja Moldovan raskas taloudellinen ja sosiaalinen taakka, joka johtuu Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaa vastaan ja Venäjän yrityksistä horjuttaa Moldovan vakautta disinformaatiokampanjoilla sekä energia- ja talouspakotteilla³, ovat hidastaneet elpymistä. Moldovan bruttokansantuote (BKT) asukasta kohden oli 29 prosenttia EU:n keskiarvosta vuonna 2023, mikä osoittaa merkittävää sosioekonomisen lähentymisen vajetta EU:n tasoon nähden.

Tätä vaikeaa taustaa vasten Moldova on maaliskuussa 2022 tehdyistä EU:n jäsenyyshakemuksestaan lähtien osoittanut sitkeyttä ja toteuttanut vakaasti uudistuksia, jotka ovat välttämättömiä sen edistymiselle EU:hun liittymisessä. Uudistussitoumusten seurauksena Moldovalle myönnettiin EU:n ehdokasmaan asema kesäkuussa 2022 ja liittymisneuvottelut aloitettiin kesäkuussa 2024. Nykyisen talouskasvun ja hitaan lähentymisvauhdin vuoksi maa ei kuitenkaan pääse nopeasti etenemään kohti EU:n jäsenyyttä ilman päättäväistä poliittista ja taloudellista tukea myös jatkossa.

Esittämällä Länsi-Balkanin uuden kasvusuunnitelman vuonna 2023 EU on⁴ tunnustanut, että on tärkeää tukea Länsi-Balkanin kumppaneita. Moldovan kasvusuunnitelman tavoitteena on vastata vastaaviin haasteisiin kuin Länsi-Balkanin maissa pyrkien edistämään sosioekonomista lähentymistä EU:n kanssa ja tukemaan liittymisprosessia EU:hun liittyvien uudistusten toteuttamisen pohjalta. Moldovan kasvusuunnitelma antaa Moldovan taloudelle ja yhteiskunnalle uuden ja vertailukelpoisen sysäyksen. Kolmeen pilariin perustuvalla

¹ Euroopan unionin, Euroopan atomienergiayhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä Moldovan tasavallan välinen assosiaatiosopimus ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:22014A0830(01))).

² SWD(2021) 186 final.

³ Venäjä kielsi 4. joulukuuta 2023 kokonaan vihannesten ja hedelmien tuonnin Moldovasta.

⁴ COM(2023) 691 final.

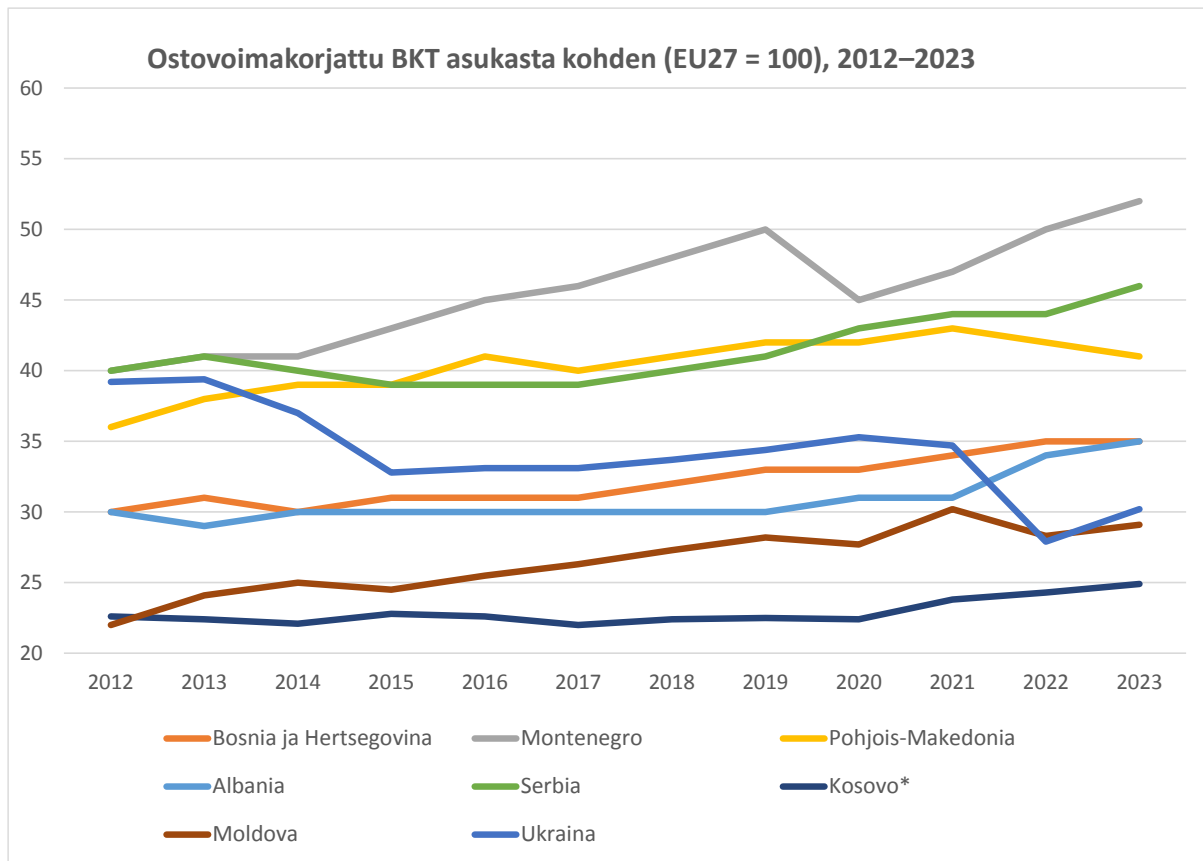
suunnitelmalla nopeutetaan sosioekonomisia ja perustavanlaatuisia uudistuksia (pilari 1), parannetaan pääsyä EU:n sisämarkkinoille (pilari 2) ja lisätään rahoitusapua erityisen Moldovan uudistus- ja kasvutukivälineen avulla (pilari 3). Yhdessä suunnitelma ja rahoitusväline mahdollistavat uudistuksia ja investointeja, joita tarvitaan liittymisprosessin nopeuttamiseksi sekä Moldovan talouden kestävä kasvun ja hiilestä irtautumisen edistämiseksi, ja kannustavat niihin, mikä hyödyttää Moldovan kansaa.

Moldovan kasvusuunnitelmassa puututaan taustalla oleviin rakenteellisiin puutteisiin, jotka jarruttavat Moldovan kasvupotentiaalia, vahvistamalla maan kilpailukykyä, tukemalla merkittäviä investointeja yksityiseen sektoriin ja infrastruktuuriin, parantamalla talouden ohjausta ja hallintaa, kehittämällä sen sosiaalista pääomaa, tukemalla vihreää ja digitaalista siirtymää sekä edistämällä oikeusvaltioperiaatetta ja korruption vastaisia toimia. Suunnitelmalla autetaan Moldovaa kehittämään toimiva ja avoin markkinatalous, joka pystyy selviytymään EU:n kilpailupaineista ja markkinavoimista. Nopeutettu yhdenmukaistaminen EU:n lakien ja normien kanssa helpottaa myös Moldovan asteittaista yhdentymistä EU:n sisämarkkinoihin siten, että osa EU:n jäsenyyden hyödyistä vapautuu ennen liittymistä, mikä puolestaan edistää kestävä talouskasvua ja luo työpaikkoja.

1. MOLDOVAN NYKYINEN SOSIOEKONOMINEN TILANNE

Vaikka nykyinen hallitus on kyennyt hallitsemaan päällekkäisiä kriisejä taitavasti, Moldovan taloudessa on viime vuosina ollut vaikeuksia parantaa taloudellista lähentymistään EU:hun. Maan asukaskohtainen BKT on 29 prosenttia EU:n keskiarvosta vuonna 2023, ja se on jäljessä useimmista Länsi-Balkanin maista. Maan talous on vasta hitaasti toipumassa covid-19-pandemian aiheuttamista viimeaikaisista ulkoisista sokeista ja taantumista, ja tätä pahentavat Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja energian käyttäminen aseena sekä näistä seuraavat energia- ja pakolaiskriisit.⁵ Talouden elpymisen odotetaan jatkuvan vuosina 2024 ja 2025, vaikka BKT:n vuotuisen kasvun arvioidaan jäävän alle tason, joka tarvitaan nopean lähentymisen varmistamiseksi EU:n keskiarvoon.

⁵ Moldovan talous supistui 8 prosenttia vuonna 2020 covid-19-pandemian vuoksi, minkä jälkeen se elpyi voimakkaasti, 14 prosenttia, vuonna 2021, mutta supistui jälleen 5 prosenttia vuonna 2022 Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. Talous koki myös energiakriisin, joka liittyi sen riippuvuuteen Venäjän kaasusta, ja vakavia kuivuuskausia, jotka vaikuttivat Moldovan taloudellisen suorituskyvyn kannalta kriittisiin maatalouden satoihin. Moldovan talous alkoi vähitellen elpyä, joskin hitaasti, ja reaalisen BKT:n kasvu oli 0,7 prosenttia vuonna 2023.

Lähde: Eurostat ja Maailmanpankki.

* Nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

Moldovan talous on kärsinyt myös vuosia kestäneistä ali-investoinnista, ja talouden monipuolistaminen on edelleen vähäistä. Maan vienti koostuu pääasiassa alhaisen lisäarvon maatalous- ja teollisuustuotteista, kuten viljasta ja öljysiemenistä, sähkölaitteista ja tekstiileistä. Koska Moldovalla ei ole pätevää työvoimaa, tuottavuus on alhainen ja maastamuttoaste on yksi Euroopan korkeimmista, sillä on vaikeuksia ylläpitää ammattitaitoista inhimillistä pääomaa, jota tarvitaan maan talouden kasvattamiseen. Julkiset investoinnit ovat pysyneet rajallisina suhteessa BKT:hen, mikä on vähentänyt maan kykyä parantaa elintärkeää energia-, digitaali- ja liikenneinfrastruktuuria. Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota on entisestään pahentanut vaikeuksia houkutella ulkomaisia suoria sijoituksia. Valtio-omisteisten yritysten varat, joiden osuus Moldovan BKT:stä on noin viidesosa, muodostavat finanssipoliittisen taakan taloudelle ja lisäävät osaltaan markkinoiden kilpailun puutetta ja tehottomuutta.

Yhdessä yleisesti heikon liiketoimintaympäristön ja energiantuontia koskevan riippuvuuden kanssa nämä haitat muodostavat merkittäviä esteitä Moldovan kyvylle hyödyntää merkittävästi EU:n kanssa solmitun pitkälle menevän ja laaja-alaisen vapaakauppa-alueen tarjoamia mahdollisuuksia. Pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue sisältää runsaasti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia, joiden käyttäminen edellyttää Moldovalta paitsi viennin

määrän myös viennin lisäarvon lisäämistä maataloudessa, teollisuudessa, tieto- ja viestintätekniikassa sekä muilla palvelualoilla.

Kunnianhimoinen uudistus- ja investointistrategia voisi vauhdittaa näiden tavoitteiden saavuttamista.

2. MOLDOVAN KASVUSUUNNITELMA JA SEN KESKEISET PILARIT

Moldovan toipuessa viimeaikaisista ulkoisista häiriöistä on tarpeen antaa maalle merkittävää tukea, jotta se voi hyödyntää taloudellisia mahdollisuuksiaan, nopeuttaa lähentymistä ja edistää osallistavaa ja kestävää talouskasvua kansalaisilleen. Oikea-aikaisen edistymisen varmistamiseksi Moldovaa – kuten Ukrainaa ja Länsi-Balkania – koskeva ehdotettu kasvusuunnitelma keskittyy kolmeen pilariin:

- 1) ***Nopeutetaan sosioekonomisia ja perustavanlaatuisia uudistuksia***⁶ tukemalla erityistä uudistusohjelmaa, joka liittyy läheisesti Moldovan EU-jäsenyyssprosessiin.
- 2) ***Parannetaan pääsyä EU:n sisämarkkinoille*** pitkälle menevän ja laaja-alaisen vapaakauppa-alueen tarjoamien mahdollisuuksien ja EU:n ohjelmiin ja politiikkoihin osallistumisen perusteella edellyttäen, että Moldova noudattaa asiaankuuluvia EU:n sisämarkkinasääntöjä.
- 3) ***Lisätään rahoitustukea*** sosioekonomisten ja perustavanlaatuisten uudistusten täytäntöönpanon tukemiseksi ja edistetään investointien käynnistämistä Moldovaa varten perustettavan uudistus- ja kasvutukivälineen avulla siten, että maksut edellyttävät uudistusten edistymistä.

Näillä kolmella pilarilla, jotka vahvistavat toisiaan ja perustuvat assosiaatiosopimuksen ja pitkälle menevän ja laaja-alaisen vapaakauppa-alueen mukaiseen uudistusprosessiin sekä talous- ja investointisuunnitelman tuloksiin, käsitellään niitä rakenteellisia ongelmia, jotka hidastavat maan kasvua, ja ne voivat auttaa Moldovaa kaksinkertaistamaan taloutensa tulevan vuosikymmenen aikana. Nykyisen laajentumismenetelmän⁷ mukaisesti se myös nopeuttaa unionin säännösten hyväksymistä ja täytäntöönpanoa ja tuottaa yhdentymisen sosioekonomisia hyötyjä ennen EU:hun liittymistä. Tältä osin perustavanlaatuiset uudistukset muun muassa oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien vahvistamiseksi ovat välttämättömiä yhdentymisen etujen hyödyntämiseksi ja suotuisan toimintaympäristön luomiseksi. Näin voidaan houkutella yksityisiä investointeja ja saada aikaan kestävää talouskasvua samalla kun vähennetään päästöjä.

⁶ Perusasioiden temaaninen kokonaisuus sisältää luvun 23 eli oikeuslaitoksen ja perusoikeudet, luvun 24 eli oikeuden, vapauden ja turvallisuuden, taloudelliset jäsenyysehdot, demokraattisten instituutioiden toiminnan, julkishallinnon uudistamisen, luvun 5 eli julkiset hankinnat, luvun 18 eli tilastot ja luvun 32 eli varainhoidon valvonnan.

⁷ COM (2020) 57 final.

Pilari 1: Nopeutetaan sosioekonomisia ja perusluonteisia uudistuksia erityisen uudistusohjelman avulla

Moldovan kasvusuunnitelmassa keskitytään uudistusohjelmaan, jotta voidaan nopeuttaa Moldovan kestävä ja osallistava sosioekonomista lähentymistä EU:hun ennen liittymistä. Uudistusohjelma auttaa jäsentämään ja turvaamaan Moldovan kunnianhimoisia uudistusaloitteita ja kannustaa niiden täytäntöönpanoon ja mahdollistaa niihin liittyvät investoinnit. Se perustuu Moldovan kansalliseen kehitysstrategiaan⁸, vuoteen 2030 ulottuvaan kansalliseen talouskehitysstrategiaan, kansallisiin alakohdaisiin strategioihin, EU:n ja Moldovan vuosien 2021–2027 assosiaatio-ohjelmaan, vuotuisissa laajentumispaketeissa esitettyihin suosituksiin, talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun päätelmiin ja talouden uudistusohjelmaan sekä vuosien 2023 ja 2024 ensisijaiseen toimintasuunnitelmaan⁹. Euroopan komissio arvioi ja hyväksyy Moldovan laatiman uudistusohjelman.

Uudistusohjelmassa hahmotellaan sosioekonomisen kehityksen ensisijaiset uudistukset, jotka perustuvat **keskeisiin talouskasvua edistäviin tekijöihin**: talouden kilpailukyky, talouden häiriönsietokyky, mukaan lukien infrastruktuuri ja energia, talouden ohjaus ja hallinta, sosiaalinen pääoma sekä vihreä ja digitaalinen siirtymä.

Talouden kilpailukyvyn edistämiseksi uudistusohjelmaan sisältyy toimia, joilla parannetaan liiketoimintaympäristöä ja pk-yritysten tukea, myös sääntelyn näkökulmasta, toteutetaan uutta teollisuuspolitiikkaa sekä edistetään vientiä ja investointeja paikallisten yritysten integroimiseksi maailmanlaajuisiin arvoketjuihin. **Talouden häiriönsietokyvyn** vahvistaminen edellyttää rakenneuudistuksia Moldovan yhteysvajeen kuromiseksi umpeen erityisesti yhdenmukaistamalla liikenne-, energia- ja digitaalipolitiikkoja ja varmistamalla huomattavasti suuremmat investoinnit näille keskeisille aloille. Lisäksi **talouden ohjausta ja hallintaa** on parannettava muun muassa vahvistamalla julkista varainhoitoa tarkastus- ja valvontajärjestelmien avulla sekä käsittelemällä valtio-omisteisten yritysten tehottomuutta ja vähentämällä niiden määräävää asemaa tuotantoaloilla.

Sosiaalisen pääoman osalta tarvitaan toimenpiteitä, joilla tuetaan koulutusta, osaamista, osallistavaa työllisyyttä ja työmarkkinoiden mahdollisuuksia koskevia uudistuksia kiinnittäen erityistä huomiota nuoriin, sukupuolten tasa-arvoon ja naisten taloudelliseen voimaannuttamiseen, sosiaaliseen suojeluun ja terveyteen.

Koska Moldova on sitoutunut saavuttamaan ilmastoneutraaliuden vuoteen 2050 mennessä, horisontaalisena painopisteenä toimiva **vihreä siirtymä** auttaa Moldovaa irrottamaan taloutensa ja infrastruktuurinsa hiilestä ja hillitsemään ympäristön tilan heikkenemistä ja saastumista. Sitoumuksella käsitellään resurssituottavuutta ja kiertotaloutta, biologista monimuotoisuutta, vähähiilistä ympäristöä ja ympäristöinstituutioiden vahvistamista.

Uudistusohjelmassa esitetään keskeiset uudistukset, jotka koskevat EU-jäsenyyssprosessin **kaikkia perusasioita**, sillä ne ovat luonteeltaan monialaisia, keskeisiä liittymisprosessin

⁸ [LP315/2022 \(legis.md\)](#).

⁹ Ensisijainen toimintasuunnitelma Moldovan tasavallan ja Euroopan unionin välisen assosiaatiosopimuksen pitkälle menevää ja laaja-alaista vapaakauppa-aluetta koskevan osion täytäntöönpanon tehostamiseksi vuosina 2023 ja 2024: [EU:n kauppasuhteet Moldovaan \(europa.eu\)](#).

kannalta ja tärkeitä kukoistavalle taloudelle, terveelle liiketoimintaympäristölle ja sijoittajien luottamukselle. Uudistuksilla vahvistetaan oikeusvaltioperiaatetta, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä sisäasioiden hallinnointia, mukaan lukien viisumikäytäntöjen mukauttaminen EU:hun. Lisäksi uudistuksilla turvataan perusoikeudet, mukaan lukien sananvapaus ja demokraattisten instituutioiden toiminta, ja tehostetaan Moldovan julkishallinnon uudistusta.

Uudistusohjelman onnistunut täytäntöönpano määrää Moldovan kasvusuunnitelman täytäntöönpanon tahdin: EU:n rahoituksen maksaminen uudistus- ja kasvatukivälineestä määräytyy saavutetun edistyksen mukaan ja nopeuttaa osaltaan liittymisneuvottelujen etenemistä.

Pilari 2: Parannetaan Moldovan pääsyä EU:n sisämarkkinoille

Yksi kasvusuunnitelman keskeisistä perusteista on tarjota maalle enemmän mahdollisuuksia syvempien yhteyksien aikaansaamiseksi EU:n sisämarkkinoihin. Suunnitelmalla sekä vahvistetaan asteittain Moldovan valmiuksia selviytyä markkinoiden kilpailupaineista että tarjotaan markkinoille pääsy arvokkaammille tavaroille ja palveluille vientiin suuntautuneilla aloilla, mikä edistää kestäväää ja osallistavaa kasvua ja luo työpaikkoja. Sen tavoitteena on luoda tasapuoliset toimintaedellytykset Moldovan ja EU:n viejille soveltamalla EU:n normeja ja standardeja moldovalaisiin tuotteisiin.

Kasvusuunnitelmassa ehdotetaan kohdennettuja toimia viidellä painopistealalla, joilla Moldova voi toteuttaa välittömiä toimia sisämarkkinoista saatavien hyötyjen lisäämiseksi: i) tavaroiden vapaa liikkuvuus ja integrointi toimitusketjuihin; ii) kaupan ja liikenneyhteyksien helpottaminen; iii) yhdentyminen EU:n energiamarkkinoihin; iv) yhdentyminen digitaalisille markkinoille; sekä v) liittyminen yhtenäiseen euromaksualueeseen (SEPA).

Välittömissä toimitissa keskitytään tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen siten, että kohteena ovat standardointi, sertifiointi, vaatimustenmukaisuuden arviointi ja markkinavalvonta, mikä auttaa lisäämään Moldovan vientiä sisämarkkinoille. Kun maa saavuttaa tarvittavan valmiustason, pääsyn lisääminen tulee mahdolliseksi. Rajanylitysprosesseja, mukaan lukien tulli, voidaan helpottaa ja toimitusketjun yleistä turvallisuutta parantaa, kun Moldova liittyy yhteistä passitusmenettelyä koskevaan yleissopimukseen ja hyödyntää **kauppa- ja kuljetusyhteyksissä** yhdenmukaista eläinlääkinnällistä tietojärjestelmää (TRACES). Lisäksi selvitetään rajamenettelyjen yksinkertaistamista kauppavirtojen parantamiseksi. Moldovan liittyminen **yhtenäiseen euromaksualueeseen** (SEPA) edistää rajatylittävää kauppaa ja investointeja edellyttäen, että tarvittavat kriteerit täyttyvät ja että Euroopan maksuneuvosto tekee asiasta päätöksen. Digitaalisille sisämarkkinoille yhdentyminen huomioon ottaen tuetaan mahdollisuuksia liittyä EU:n verkkovierailualueeseen sekä assosioitumista **EU:n lippulaivahankkeisiin**, kuten EU:n digitaalisen identiteetin lompakkoon ja EU:n kyberturvallisuusreserviin.

Muita mahdollisia yhteistyöaloja ovat **kriittiset lääkkeet, sähköinen kaupankäynti ja osaamisen tunnustaminen**. Moldova voisi kehittää kriittisten lääkkeiden allianssin kautta

strategisia kumppanuuksia kriittisten lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi. Sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä palveluja, kuten pakettipalveluja ja matkailupalveluja, voitaisiin kehittää. Osaamiseen ja tutkintojen tunnustamiseen liittyvä yhteistyö parantaisi Moldovan kansalaisten pääsyä EU:n työmarkkinoille (ks. liite).

Moldovalla on jo nyt tiiviit kauppasuhteet EU:hun kuuluviin naapurimaihinsa, ja kauppa on kaksinkertaistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. Olisi tutkittava lisämahdollisuuksia volyymin ja lisäarvon kasvun tukemiseksi sekä Moldovan mahdollisia hyötyjä muun muassa vahvistamalla edelleen kauppasuhteita Ukrainan kanssa. Moldovan parempaa pääsyä EU:n sisämarkkinoille tukee myös sen osallistuminen Keski-Euroopan vapaakauppa-alueeseen (CEFTA)¹⁰. Tässä yhteydessä Moldovan odotetaan edelleen tukevan rakentavasti kyseisen alueellisen järjestön työtä. Tukea annetaan edelleen sen aluekehityspolitiikkojen ja älykkään erikoistumisen tehostamiseksi ottaen huomioon alueiden välinen yhteistyö EU:ssa, myös Tonavan ja Mustanmeren alueilla¹¹.

Pilari 3: Lisätään rahoitustukea sosioekonomisten ja perustavanlaatuisten uudistusten tukemiseksi ja investointien houkuttelemiseksi

EU on ollut keskeisessä asemassa annettaessa tarvittavaa rahoitustukea Moldovan häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi viime vuosina, ja se on tarjonnut kohdennettua tukea. Vuodesta 2021 lähtien EU on vahvistanut vahvasti tukensa Moldovalle ja solidaarisuutensa sitä kohtaan asettamalla saataville 2,2 miljardia euroa lainoja ja tukea, jota ei makseta takaisin. Moldova saa tällä hetkellä EU:n tukea naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä (NDICI). Rahoitusta on kanavoitu monin tavoin, kuten suoran budjettituen, makrotaloudellisen rahoitusavun, EU:n ohjelmiin osallistumisen ja EU:n talousarviosta taattujen kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa toteutettavien hankkeiden kautta.

Maan liittymisen eteneminen huomioon ottaen Moldovan uudistus- ja kasvutukivälineellä, jäljempänä 'tukiväline', pyritään antamaan **lisää rahoitustukea** kattavan uudistusohjelman täytäntöönpanoon. Investoinnit auttavat Moldovaa saavuttamaan täyden potentiaalinsa kestäväen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen osalta verrattuna EU:n jäsenvaltioihin, parantamaan elintasoa ja nopeuttamaan Moldovan liittymistä EU:hun.

Tukivälineestä, joka esitetään erikseen lainsäädäntöehdotuksena Euroopan parlamentille ja neuvostolle, maksetaan tukea enintään 1,8 miljardia euroa, ja se perustuu läheisesti Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineeseen¹². Se rahoitetaan Moldovalle NDICI-välineestä osoitetuista 420 miljoonan euron kahdenvälisistä määrärahoista, ja se kattaa vuodet 2025–2027. Osa tästä määrästä käytetään suoraan Moldovan kansalliseen talousarvioon maksettavien **lainojen** ottamiseen käyttöön uudistusohjelmassa määriteltyjen uudistusten nopeuttamiseksi ja tarvittavien investointien mahdollistamiseksi. Nämä lainat ovat erittäin edullisia, ja niiden

¹⁰ Keski-Euroopan vapaakauppasopimus (CEFTA) vuodelta 2006 yhdistää Länsi-Balkanin maat ja Moldovan alueelliseksi kauppa-alueeksi, jonka tavoitteena on vapauttaa tavara- ja palvelukauppa alueella. CEFTAn työ sisällytettiin vuonna 2020 yhteisiä alueellisia markkinoita koskevaan toimintasuunnitelmaan.

¹¹ Erityisesti Tonavan aluetta koskevan EU:n strategian ja Mustanmeren yhteisen merenkulkualan toimintaohjelman avulla.

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1449, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta.

takaisinmaksuaika on pitkä ja korot ovat edullisia. Rahoitustukea, jota **ei makseta takaisin**, myönnetään edelleen kahdenvälisistä määrärahoista, mukaan lukien tekninen apu, jolla tuetaan kasvusuunnitelman painopisteiden täytäntöönpanoa ja tuetaan kansalaisyhteiskuntaa. Moldova hyötyy edelleen alueellisista aloitteista ja osallistuu EU:n ohjelmiin.

Tukivälineen maksujen edellytyksenä on uudistusohjelmassa yksilöityjen erityisten uudistusten ja investointien toteuttaminen. Nämä uudistukset ja investoinnit toimivat maksuehtoina, joiden täyttyminen käynnistää varojen vapauttamisen uudesta uudistus- ja kasvutukivälineestä ennalta määritetyn aikataulun mukaisesti.

Kasvusuunnitelmassa yhdistetään pilariin 3 kuuluvan rahoitustuen lisääminen ja pilariin 1 kuuluva uudistusohjelma sekä pilarin 2 (pääsy EU:n sisämarkkinoille) tarjoamat mahdollisuudet. Näin sillä tuetaan Moldovan sosioekonomista lähentymistä EU:hun ja sen liittymisprosessia nopeuttamalla maan yhdenmukaistamista EU:n arvojen, lakien ja normien kanssa.

Tukivälineen odotetaan saavan liikkeelle noin 2,5 miljardia euroa uusia investointeja kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta ja yksityiseltä sektorilta. Tämä julkisten ja yksityisten investointien huomattava lisääntyminen liittyy läheisesti uudistusohjelman täytäntöönpanoon, jotta saadaan aikaan energia- ja liikenneinfrastruktuuri sekä digitaalisten yhteyksien infrastruktuuri, joita yritykset ja kauppa tarvitsevat menestyäkseen. Tukivälineellä myös saadaan käyttöön investointeja, joilla tuetaan Moldovan hiilestä irtautumista. **Naapuruuspolitiikan investointijärjestely** (NIP)¹³ on tärkein väline näiden investointien toteuttamisessa. Se perustuu Moldovaa koskevan talous- ja investointisuunnitelman¹⁴ puitteissa jo tehtyyn työhön, jolla on edistetty investointeja kriittisillä aloilla, kuten yhteyksissä, energiatehokkuudessa, liiketoiminnan kehittämisessä ja kilpailukyvyssä.

Kasvusuunnitelma, jossa keskitytään uudistusohjelmaan ja sen mukaisiin investointeihin, toimii vahvana strategisena kehyksenä ja voi tukea Moldovan toimia avunantajien koordinoimiseksi erityisesti Moldovan kumppanuusfoorumissa, johon osallistuvat EU:n jäsenvaltiot, G7-maat, kansainväliset kumppanit ja samanmieliset kumppanit.

PÄÄTELMÄT

Moldova on sitoutunut EU:hun liittymiseen. Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan ja Moldovaa vastaan käymän hybridisodan vaikutuksen vuoksi sillä on edelleen merkittäviä haasteita talouskasvunsa elvyttämisessä ja sosioekonomisten uudistusten edistämisessä riittävän nopeasti. Moldovan kasvusuunnitelma on jatkoa Länsi-Balkanin kasvusuunnitelmalle, ja se on oikea-aikainen jatke EU:n tarjoukselle auttaa Moldovaa vahvistamaan kestäviä talouskehitysnäkymiä ja nopeuttamaan perusluonteisia uudistuksia, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan kuroa umpeen kuilua talouden lähentymisessä.

¹³ NIP on mekanismi, jolla pyritään saamaan lisärahoitusta infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen EU:n itäisissä ja eteläisissä naapurimaissa. Se kokoaa yhteen EU:n ja sen jäsenvaltioiden avustuksia ja käyttää niitä Euroopan rahoituslaitosten lainojen ja kumppanimaiden rahoitusosuuksien käyttöön saamiseen.

¹⁴ Talous- ja investointisuunnitelman avulla on jo saatu liikkeelle 1,6 miljardia euroa julkisia ja yksityisiä investointeja, mikä on osoitus sen tehokkuudesta resurssien houkuttelemisessa ja talouden häiriönsietokyvyn vahvistamisessa.

Suunnitelmalla tuetaan **Moldovan yhdentymistä EU:hun ja sen sisämarkkinoihin** kolmen toisiinsa liittyvän pilarin kautta. Sen tavoitteena on vastata rakenteellisiin haasteisiin, edistää oikeusvaltioperiaatteen mukaisia perusteellisia uudistuksia sekä torjua korruptiota ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Suunnitelmalla korjataan merkittäviä investointivajeita infrastruktuurissa ja yrityksissä, edistetään vihreää ja digitaalista siirtymää ja lisätään tuottavuutta keskittymällä keskeisiin aloihin, joilla on suuri kasvupotentiaali. Tämä antaa lopulta Moldovan taloudelle mahdollisuuden kaksinkertaistua seuraavan vuosikymmenen aikana ja houkutella uusia pääomainvestointeja. Suunnitelmalla helpotetaan 5 000 uuden yrityksen perustamista ja autetaan 100 000:ta Moldovan kansalaista löytämään työpaikka.

Jotta Moldova voisi hyödyntää kasvusuunnitelmaa täysimittaisesti, sen on toteutettava uudistuksia ja **varmistettava kokonaisvaltainen lähestymistapa, joka kattaa kaikki yhteiskunnan osat**. Tämän pitäisi puolestaan johtaa nopeampaan yhdenmukaistamiseen EU:n lainsäädännön ja normien kanssa sekä uudistuksiin laajentumisprosessin perusaloilla. Tehokas täytäntöönpano edellyttää vankkaa mekanismia ja vahvaa toimielinten välistä koordinoitua maan sisällä.

Kasvusuunnitelma toimii tulevien vuosien investointien strategisena etenemissuunnitelmana ja tarjoaa alustan avunantajien koordinoinnin parantamiselle tai laajan ja kohdennetun tuen varmistamiselle keskeisille uudistuksille ja investoinneille.

Edistämällä vahvaa ja kestävästä taloutta Moldovan kasvusuunnitelma tuo konkreettista hyötyä kaikille kansalaisille ja luo perustan Moldovan kestäväälle, vauraalle ja rauhanomaiselle tulevaisuudelle, joka heijastaa Moldovan pyrkimystä nopeuttaa yhdentymistä EU:hun.